

Dobre

Elżbieta Banecka

wypracowania

5 sposobów na wysokie oceny z prac pisemnych

Niniejszy darmowy ebook zawiera fragment
pełnej wersji pod tytułem:

„Dobre wypracowania”

Aby przeczytać informacje o pełnej wersji, [kliknij tutaj](#)

Darmowa publikacja dostarczona przez
[Wydawnictwo Złote Myśli sp z.o.o](#)

Niniejsza publikacja może być kopiowana, oraz dowolnie rozprowadzana tylko i wyłącznie w formie dostarczonej przez Wydawcę. Zabronione są jakiegokolwiek zmiany w zawartości publikacji bez pisemnej zgody wydawcy. Zabrania się jej odsprzedaży, zgodnie z [regulaminem Wydawnictwa Złote Myśli](#).

© Copyright for Polish edition by [ZloteMysli.pl](#)

Data: 08.05.2007

Tytuł: Dobre wypracowania

Autor: Elżbieta Banecka

Wydanie II

Projekt okładki: Marzena Osuchowicz

Korekta: Sylwia Fortuna

Skład: Anna Grabka

Internetowe Wydawnictwo Złote Myśli sp. z o.o.

ul. Daszyńskiego 5

44-100 Gliwice

WWW: [www. ZloteMysli.pl](http://www.ZloteMysli.pl)

EMAIL: kontakt@zlotemysli.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.

All rights reserved.

SPIS TREŚCI

<u>WSTĘP</u>	6
<u>I. Czego w krótkim czasie nauczysz się z tej książki?</u>	6
<u>II. Bardziej odległe efekty znajomości tego e-booka</u>	8
<u>CZĘŚĆ I.</u>	
<u>TEZA JEST PODSTAWĄ KONSTRUKCJI</u>	11
<u>Rozdział I.</u>	
<u>Najważniejsza jest teza</u>	11
<u>Przykład - twierdzenia</u>	11
<u>Przykład - tematy prac ze względu na zawartość tez</u>	12
<u>Przykład - słabe tezy</u>	13
<u>Przykład - wstęp zawierający jedną, ale dobrą tezę</u>	14
<u>Przykład - wstęp zawierający wiele tez</u>	15
<u>Rozdział II.</u>	
<u>Wypracowanie jak dobra bułka</u>	17
<u>Przykład - tezy i dowody tworzące plan wypracowania</u>	18
<u>Rozdział III.</u>	
<u>Jak odnaleźć tezy?</u>	21
<u>Przykład - zastosowanie „techniki pięciu lektur”</u>	22
<u>Rozdział IV.</u>	
<u>Porządkowanie linii twierdzeń</u>	25
<u>Przykład - wstęp do porządkowania linii twierdzeń</u>	25
<u>Przykład - porządkowanie linii twierdzeń</u>	27
<u>Przykład - dalsze porządkowanie linii twierdzeń</u>	28
<u>CZĘŚĆ II.</u>	
<u>JAK NAPISAĆ WSTĘP DO WYPRACOWANIA?</u>	30
<u>Rozdział V.</u>	
<u>Wstęp - prawo pierwszego wrażenia</u>	30
<u>Przykład - słaby wstęp</u>	30
<u>Rozdział VI.</u>	
<u>Co poza tym można umieścić we wstępie?</u>	33
<u>Przykład - zawartość definicji we wstępie</u>	33
<u>Rozdział VII.</u>	
<u>Od czego zacząć?</u>	35
<u>Przykład - zawartość definicji we wstępie</u>	35
<u>Przykład - definicje strategiczne</u>	36
<u>Przykład - definicja strategiczna</u>	37
<u>Przykład - temat niewymagający definiowania</u>	37
<u>Rozdział VIII.</u>	
<u>Najczęstsze błędy dotyczące wstępu</u>	38
<u>Przykład - zbyt krótki wstęp</u>	38
<u>Przykład - zdawkowe uwagi i banały</u>	38
<u>Przykład - błędny wstęp, zawierający głównie</u> <u>potwierdzenie tezy umieszczonej w temacie</u>	39
<u>Przykład - zbyt szerokie tło we wstępie</u>	39
<u>CZĘŚĆ III.</u>	
<u>ROZWINIĘCIE TEZ ZAWARTYCH WE WSTĘPIE</u>	41
<u>Rozdział IX.</u>	
<u>Co będziemy rozwijać?</u>	41

Przykład - argument do tezy.....	42
Przykład - budowa rozwinięcia.....	43
Przykład - nieprawidłowe rozwinięcie.....	47
<u>CZĘŚĆ IV.</u>	
<u>KONIEC WIĘCZY DZIEŁO.....</u>	49
<u>Rozdział X.</u>	
<u>Wystarczy powtórzyć.....</u>	49
Przykład - wstęp do pracy, zestawiony z jej zakończeniem.....	50
Powtórzmy najważniejsze zasady dotyczące pisania zakończenia:.....	51
<u>CZĘŚĆ V.</u>	
<u>HAMBURGER W PRAKTYCE.....</u>	52
<u>Rozdział XI.</u>	
<u>Czas na dobre wypracowanie.....</u>	52
Przykład - dobre wypracowanie.....	52
<u>CZĘŚĆ VI.</u>	
<u>POWRÓCMY DO TEZ.....</u>	59
<u>Rozdział XII.</u>	
<u>Tezy, które nie świadczą dobrze o autorze.....</u>	59
Przykład - fragmenty wstępów prac uczniowskich, zawierających błędy w konstruowaniu tez.....	61
<u>CZĘŚĆ VII.</u>	
<u>POWTÓRZENIE NAJWAŻNIEJSZYCH INFORMACJI.....</u>	63
Ad 1) Ćwicz pisanie tez.....	63
Ad 2) Stosuj „technikę pięciu lektur”.....	63
Ad 3) Porządkuj tezy:.....	64
Ad 4) Dobieraj odpowiednie przykłady do tez.....	64
Ad 5) Wprowadzaj „schemat hamburgera”.....	64
5a) Możesz dodać argumenty.....	65
<u>CZĘŚĆ VIII.</u>	
<u>PRAKTYKA CZYNI MISTRZA.....</u>	67
<u>Rozdział XIII.</u>	
<u>Ćwiczenia.....</u>	67
Ćwiczenie I.....	67
Przykłady tematów wypracowań.....	68
Ćwiczenie II.....	70
Przykład - tezy wymyślone przez uczniów.....	71
Ćwiczenie III.....	73
Ćwiczenie IV.....	74
Ćwiczenie V.....	74
Ćwiczenie VI.....	75
Ćwiczenie VII.....	76
<u>Rozdział XIV.</u>	
<u>Odpowiedzi do wybranych ćwiczeń.....</u>	77
Ćwiczenie III.....	77
Ćwiczenie IV.....	78
Ćwiczenie V.....	79
Ćwiczenie VI.....	79
Ćwiczenie VII.....	8

<u>CZEŚĆ IX.</u>	
<u>POSŁOWIE DLA DOCIEKLIWYCH</u>	82
<u>Rozdział XV.</u>	
„Dobre wypracowanie” a rozprawka i esej.....	82
<u>Rozdział XVI.</u>	
„Dobre wypracowanie” a stara matura i aktualne wypracowania szkolne.....	85
<u>Rozdział XVII.</u>	
„Dobre wypracowanie” a nowa matura.....	90
<u>PODZIĘKOWANIA</u>	92

WSTĘP

I. Czego w krótkim czasie nauczysz się z tej książki?

Stosując zasady opisane w tym e-booku, nauczysz się dobrze konstruować wypracowanie. Najpierw jednak uświadomisz sobie,

że wypowiedź pisemna ma swój szkielet - jak belkowanie drewnianego domu, który bez podpórki zawaliłby się, a posiadając tylko fragment konstrukcji nośnej, przechyliłby się i wykrzywił.

Tymi elementami nośnymi dobrego wypracowania są **twierdzenia ogólne**, które będziemy tutaj nazywali **tezami**.

Fot. Dobre wypracowanie, podobnie jak dom, ma swoją konstrukcję (fot. Marek Majewski).

Jednak przewodnim motywem tego poradnika nie będzie porównanie wypracowania do belkowania domu, tylko do bułki przekładanej mięsem i sałatą. Dlatego właśnie na początku rozdziału pojawiła się ikona hamburgera, która będzie Ci towarzyszyła na stronach „Dobrego wypracowania”. Jak się wkrótce przekonasz, motyw bułki dokładnie oddaje ideę warstwowej budowy pracy pisemnej.

Dzięki tej książce poznasz pięć prostych sposobów, które pozwolą Ci dobrze skonstruować wypracowanie. Aby Ci się to udało:

- 1) ćwicz pisanie tez,
- 2) stosuj „technikę pięciu lektur”,
- 3) porządkuj linię twierdzeń,
- 4) dobieraj odpowiednie przykłady do twierdzeń,
- 5) wprowadzaj „schemat hamburgera”.

Wszystkie te sposoby zostaną omówione poniżej.

Chciałbyś pewnie dowiedzieć się, o ile lepsze stopnie za wypracowania będziesz otrzymywał po przećwiczeniu pisania zgodnie z moimi wskazówkami? - uczniowie stosujący się do moich rad i ćwiczący tworzenie twierdzeń, **podnoszą zazwyczaj oceny za prace o stopień lub dwa**, w zależności od różnych czynników. Podstawowe różnice zależą od tego, na ile sprawnym językiem i pięknym stylem wypowiedzi się oni posługują. Dobrych lub złych nawyków w tym względzie nabywa się przecież przez całe życie.

Nie masz się jednak czym martwić. Z mojego doświadczenia wynika, że zrozumienie konstrukcji pracy, wpływa zazwyczaj bezpośrednio lub pośrednio na wykonanie aż **dwóch trzecich** zadań podległych ocenianiu. Dokładniej kryteria te i zależności między nimi omawiam w „Postówiu dla dociekliwych (Rdz II)”.

Oprócz typowych sytuacji podwyższenia ocen ucznia o stopień lub dwa, zdarzały mi się również błyskotliwe sukcesy w stosowaniu zaprezentowanej metody. Kilku abiturientów, zagrożonych oceną niedostateczną po niezaliczonej maturze próbnej i wtajemniczonych w sposób konstruowania wypracowania, otrzymało piątkę z wypracowania na maturze właściwej.

Niektórzy maturzyści mówili mi, że gdy zaczynali mówić kolegom o znaczeniu tez, po chwili na przerwie otaczał ich krąg zainteresowanych osób. Niestety, nadal jeszcze zwykła informacja o tym, jak konstruować wypracowanie, jest w wielu szkołach całkowicie niedostępna.

Przewidując, o ile lepsze oceny możesz otrzymywać po zastosowaniu zasad wyjaśnionych w tej książce, zakładam, że oceniający jest skłonny zauważyć Twoje postępy i nie jest szczególnie tendencyjny. Jeśli jednak jest taki i nie doceni Twoich postępów, chcę Cię przekonać, że zdobyte tu umiejętności są ważne dla dobrego funkcjonowania w dorosłym życiu i po prostu konieczne dziś w pracy zawodowej.

II. Bardziej odległe efekty znajomości tego e-booka czyli co ma język polski do rynku pracy?

„Można powiedzieć bez zbytej przesady, że z tego, co mieści się dziś zazwyczaj w programie nauczania szkoły średniej, najbardziej bliskie zawodowemu przygotowaniu do zarządzania jest pisanie wierszy i krótkich opowiadań. A to dlatego, że uczy wypowiedzania się, uczy słów i ich znaczenia, a przede wszystkim daje praktykę w pisaniu. Można też powiedzieć, że nic by tak nie pomogło przygotować młodego człowieka do zarządzania, jak odrodzenie wielce czcigodnej praktyki wygłaszania obrony jakiejś tezy - tyle, że powinno to być częstą, normalną, stałą częścią nauki w szkole średniej, a nie czymś, co trafia się raz i to na koniec nauki”.

Peter F. Drucker

Zacytowanych powyżej słów nie wypowiedziała żadna z Waszych polonistek, ale Peter Drucker, nauczyciel biznesmenów, wpływający na analityków i praktyków zarządzania przedsiębiorstwami na całym świecie.

Podstawową reakcją ludzi stojących wobec nowej sytuacji, jest bardzo często postawienie pytania: co ja z tego będę miał? Prawdopodobnie niektórzy z Was już w przeszłości pytali siebie i innych: po co mi ten polski?

To bardzo trudne pytanie, a jednak postaram się na nie odpowiedzieć w sposób praktyczny.

Młodzi ludzie, przyjmowani w firmach na staże, zaczynają od czarnej roboty: organizując konferencje, redagują pisma i zaproszenia, piszą protokoły i uzupełniają bazy danych, tworzą też prezentacje multimedialne, chcąc jak najlepiej sprzedać ideę czy produkt firmy. A potem na każdym kroku spotykają się z coraz bardziej skomplikowanymi tekstami: hasła reklamowe, biznesplany, projekty, misje...

Żaden pracodawca nie będzie dziś czekał na to, aby jego podwładny zechciał osiąść umiejętności uznawane za podstawowe: czytania, pisanie, mówienia i liczenia. Zarządzający firmą wybierają w sposób oczywisty tych pracowników, którym podstawowe umiejętności nie nastroją żadnych problemów.

Na tym jednak nie kończy się znaczenie nauki języka polskiego prowadzonej w szkole. Funkcjonowanie na rynku pracy to życie wśród ludzi, a więc nieustanna obrona własnych granic, wyznawanych wartości i uważanego za słuszne zdania. Człowiek powinien przede wszystkim znać swoje własne przekonania, potem umieć je jasno wypowiedzieć,

a na koniec klarownie i rozsądnie bronić swojego stanowiska w danej sprawie. Temu służy nauka prezentacji, wygłaszania mów, czyli obrona tez, jak mówi Peter Drucker.

Właśnie tezy, czyli twierdzenia, stanowią centralne pojęcie, które powinny poznać osoby, chcące nauczyć się pisania dobrych wypracowań oraz wygłaszania porywających przemówień.

CZĘŚĆ I.

Teza jest podstawą konstrukcji

Rozdział I.

Najważniejsza jest teza

„Teza” jest centralnym pojęciem w nauce konstruowania wypracowań oraz wypowiedzi ustnych. Układając twierdzenia, przede wszystkim sami uświadamiamy sobie, jakie zajmujemy stanowisko w danej sprawie.

Teza to nic innego, jak twierdzenie - czyli zdanie, któremu możemy przypisać wartość prawdy lub fałszu.

Najczęściej twierdzenia układamy w formie: „Jest tak i tak...” albo: „Powinno być tak i tak...”

Przykład - twierdzenia

Podajmy na początek kilka prostych twierdzeń:

- Oglądanie telewizji jest szkodliwe,
- Wakacje powinny trwać pół roku,
- Większość reklam opiera się na manipulacji,
- Chodzenie do dobrej szkoły zwiększa szanse na udany start w życiu,
- Palenie na terenie szkoły powinno być dopuszczalne,
- Gdyby kobiety sprawowały władzę, świat byłby piękniejszy.

Oczywiście nie musisz zgadzać się z podanymi przeze mnie twierdzeniami, zresztą niektóre z nich są trochę prowokacyjne. Z tego

powodu nie są one jednak nudne. Nie wiem, jak inni nauczyciele, ale ja ziewałam zazwyczaj już przy drugim wypracowaniu swoich uczniów. Zatem apeluję: postaraj się mnie nie zanudzić!

Proszę Cię o inwencję dlatego, że teraz kolej na Ciebie. Wpisz poniżej cztery twierdzenia dotyczące ważnych dla Ciebie spraw życiowych:

-
- ..
-
- ..
-
- ..
-
- ..

Sprawdź, czy to, co napisałeś, jest rzeczywiście tezą. Twierdzenie nie może być równoważnikiem zdania. Jeśli napisałeś hasło „Władza dla kobiet”, skreśl je i zacznij od początku. Pamiętaj: „Jest tak i tak...”, „Powinno być tak i tak...”.

Przykład - tematy prac ze względu na zawartość tez

Tezy są bardzo ważne, bo będą pojawiać się właściwie w każdej części wypracowania. Często sam temat pracy zawiera już jakąś tezę, np.:

- „Świat bez miłości jest światem martwym” (A. Camus). *Rozważ myśl, odwołując się do znanych ci utworów literackich i własnych przemyśle.*,
- *Uczciwość pomaga człowiekowi w osiągnięciu życiowych celów. Rozważ myśl, odwołując się do znanych ci utworów literackich.*

- Na podstawie wybranych utworów udowodnij, że dewizą starożytnych pisarzy było: „Uczyć, bawić, wzruszać”.

- „W życiu nie chodzi o szczęście, lecz o dobre życie” (Barbara Skarga). Rozważ myśl, odwołując się do postaw wybranych bohaterów literackich.

Niekiedy dostajemy jednak tematy, które nie zawierają gotowych twierdzeń, np.:

- *Obcy i inny - portrety odmieńców i ich funkcje w dziele literackim.*

- *Literatura, film, teatr - która z wymienionych sztuk najbardziej odpowiada twojej wrażliwości? Odpowiedź uzasadnij, analizując wybrane dzieła XX wieku.*

- *Obraz władzy i władcy w literaturze. Przedstaw jego funkcjonowanie w wybranych utworach literackich różnych epo.*

- *Jakie wartości, zawarte w dziełach literackich, należy przekazać następnym pokoleniom jako najcenniejsze wartości? Swoje rozważania na temat etosu człowieczeństwa zilustruj odpowiednimi przykładami.*

Niezależnie od tego, czy temat zawiera tezę, czy też jej nie zawiera, sam musisz wymyślić kilka dobrych twierdzeń, które uniosą konstrukcję całej pracy. Mówię „uniosą konstrukcję”, bo tezy są jak szkielet ryby albo jak konstrukcja domu, o którą oprą się ściany. Ten szkielet powinien być mocny - a więc Twoje twierdzenia powinny być ciekawe i nie-banalne.

Przykład - słabe tezy

Zobaczmy teraz, co mam na myśli. Weźmy temat: „Uczciwość pomaga człowiekowi w osiągnięciu życiowych celów. Rozważ myśl, odwołując się do znanych ci utworów literackich”.

Możesz pójść na łatwiznę i zacząć od twierdzeń: „Człowiek powinien być uczciwy” albo: „Uczciwość była ceniona przez ludzi od zawsze”. Ani śladu inwencji. W drugim twierdzeniu zamiast słowa „uczciwość”

można wstawić cokolwiek, np. „*Stołki były cenione przez ludzi od zawsze*”. To zdanie ma dokładnie taką samą wartość poznawczą, jak poprzednie, czyli żadną. Przyznasz, że nie wniosło niczego ciekawego do tematu.

Zastanów się jednak, czy nie potrafisz sformułować ciekawszej tezy. Może: „*Uczciwość pomaga w osiągnięciu celów życiowych, ponieważ dla człowieka prawego jest ona często celem samym w sobie.*”

Już jedna dobra teza zamieszczona we wstępie potrafi unieść konstrukcję pracy. Tak właśnie stało się w wypracowaniu, którego fragment zamieszczam poniżej.

Przykład - wstęp zawierający jedną, ale dobrą tezę

Temat: Wierność i zdrada w decyzjach moralnych bohaterów literackich.

„Żeby pisać o wierności i zdradzie, postaram się najpierw zdefiniować te pojęcia. Otóż wierność, moim zdaniem, to przede wszystkim dotrzymywanie warunków umowy, często niepisanej, to również lojalność wobec innych. Można być wiernym swoim przekonaniom, ideałom, lojalnym wobec otaczających nas ludzi. Każde złamanie danego słowa, wystąpienie przeciw osobie, która nam zaufała, oszukanie jej, uważam za nikczemny czyn, noszący znamiona zdrady. Nie zawsze jednak ludzkie życie i wybory dokonywane przez bohaterów są tak jednoznaczne. Zdarza się bowiem nieraz, że człowiek, chcąc dotrzymać wierności jednej sprawie, musi zdradzić inną.”

Ważne i ciekawe twierdzenie padło na końcu tego wstępu. Ono jedno wystarczyłoby, aby przywołać na potwierdzenie go interesujące przykłady sytuacji trudnego wyboru. Dobrze jednak byłoby, abyśmy nie poprzestali na wymyśleniu tylko jednego ciekawego twierdzenia.

Przykład - wstęp zawierający wiele tez

Temat: Władza i władca jako motyw literacki. Przedstaw jego funkcjonowanie w wybranych utworach literackich różnych epok.

„Władza to prawo do rządzenia państwem, kierowania innymi ludźmi. Daje ona potęgę, ale potrafi także nauczyć pokory. Bardziej niż silnej pięści, wymaga odpowiedzialności i charakteru. Trudno jest być rządzającym. Magia władzy potrafi ować najsilniejszym człowiekiem i zniszczyć go. Dla słabego, tchórza, karierowicza, zawsze będzie śmiertelną pułapką. Silny i odważny czasem udźwignie jej ciężar.

Mądre i odpowiedzialne sprawowanie władzy to wielka i trudna sztuka. Idealem byłby przywódca kochający swoich poddanych jak ojciec, czujący się za nich odpowiedzialnym. Taki człowiek jest kochany i obdarzany zaufaniem podwładnych. Opatkują go oni, gdy umrze. Częściej jednak poddani opatkują swój własny los; władcy bowiem potrafią być okrutni.”

Wypiszmy tezy, zawarte w tym wstępie:

1) Władza daje potęgę, ale uczy pokory.

2) Posiadanie władzy wymaga odpowiedzialności i charakteru.

3) Trudno jest być rządzającym.

- Magia władzy potrafi ować najsilniejszym człowiekiem i zniszczyć go,

- Władza dla człowieka słabego będzie pułapką,

- Człowiek silny i odważny czasem potrafi unieść ciężar władzy.

Zatem: mądre i odpowiedzialne sprawowanie władzy to wielka i trudna sztuka.

4) Idealem władcy byłby przywódca kochający poddanych jak ojciec.

- Człowiek odpowiedzialny za poddanych jest darzony przez nich zaufaniem,

- Jest on opłakiwany po śmierci.

5) Zazwyczaj władcy są jednak okrutni.

Twierdzeń jest tu dosyć sporo, niektóre z nich uzupełniają poprzednie, są ich rozwinięciem. Złotym środkiem, a więc idealem, byłyby **trzy interesujące twierdzenia z rozwinięciami, zawarte we wstępie**. Jedna teza to może być za mało, a przy zbyt wielu twierdzeniach, praca może stracić klarowną konstrukcję.

Jaka może to być konstrukcja?